

تأثیر نوع ماده‌ی ضد عفونی کننده بر روی تغییر رنگ "راهنمای انتخاب رنگ دندان"

سara koشا^{1*}, مهدی پورمهدی بروجنی², حامد امرایی³

چکیده

زمینه: برای تطابق رنگ بین روش دندان و دندان طبیعی از راهنمای انتخاب رنگ استفاده می‌شود که جهت کنترل عفونت نیاز به ضد عفونی دارد. استفاده از مواد ضد عفونی کننده به مرور می‌تواند تغییراتی در رنگ و سایل ایجاد کند. هدف این مطالعه بررسی تأثیر سه نوع محلول ضد عفونی کننده هیپوکلریت سدیم (vita zahn) $\frac{5}{25}\%$ ، دکونکس و گلوتارآلدئید 2% ، روی ثبات رنگ $\text{vita lumin shade guide}$ (fabriek) روش: نمونه‌ها به ۴ گروه ۱۰ تایی بوده که یکی از آنها به عنوان کنترل کنار گذاشته شد. برای شبیه‌سازی نمونه‌ها به نحوه‌ی ضد عفونی کردن به مدت ۱ سال، غوطه‌وری به مدت ۲۴ ساعت در ماده ضد عفونی کننده فرارگرفت و ۵ دقیقه با آب مقطر در دستگاه اولتراسونیک شستشو شدند و ۳۰ ثانیه زیر آب روان قرار گرفتند. جهت بررسی رنگ از دستگاه اسپیکتروفتومتر استفاده شد. رنگ نمونه‌ها بر اساس سیستم CIELab ارزیابی گردیدو از آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون C دانت استفاده شد.

نتایج: بررسی نشان داد در L^* تفاوت معناداری بین گروه‌ها وجود دارد ($P < 0.001$). در a^* تفاوت معناداری بین گروه‌ها وجود نداشت ($P > 0.05$) اما در b^* تفاوت معنادار بود ($P < 0.01$). مقادیر E گروه‌ها، تفاوت معناداری نداشتند ($P > 0.05$).

نتیجه‌گیری: اگر از توصیه کارخانه‌ی سازنده‌ی در مورد زمان و نحوه‌ی استفاده از مواد پیروی شود، تغییر رنگ محسوسی در راهنمای انتخاب رنگ ایجاد نمی‌کند ($\Delta E < 1$) ولی به مرور تغییراتی روی شاخص‌های رنگ (L, a, b) ایجاد خواهد کرد. بنابراین لازم است ΔE راهنمای انتخاب رنگ پس از چند سال بررسی شوند.

واژگان کلیدی: راهنمای انتخاب رنگ، مواد ضد عفونی کننده، اسپیکتروفتومتری.

۱- استادیار گروه آموزشی پرتوزن، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی واحد تهران، ایران.
تلفن و پست الکترونیک: ۰۹۱۲۳۸۶۶۹۸۹
koosha_sa2003@yahoo.com

۲- استادیار گروه بهداشت و مواد غذایی، دانشکده دامپزشکی، دانشگاه شهید چمران اهواز، ایران.
تلفن و پست الکترونیک: ۰۹۱۶۳۱۴۳۶۱
pourmahdim@scu.ac.ir

۳- دانشآموخته دکترای حرفه‌ای دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، کمیته تحقیقات دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز، ایران.
تلفن و پست الکترونیک: ۰۹۱۶۳۶۷۳۴۱۷
amraiih@yahoo.com

* نویسنده مسئول:
سara koشا؛ ایران، تهران، دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی واحد تهران، دانشکده دندانپزشکی، گروه آموزشی پرتوزن، ایران.
تلفن: ۰۹۱۲۳۸۶۶۹۸۹
Email: koosha_sa2003@yahoo.com

مقدمه

مواد ضد عفونی کننده با گذشت زمان می‌تواند تغییراتی در خصوصیات سطحی و رنگ وسایل و مواد دندانپزشکی ایجاد کند (۷). مطالعات متعددی در زمینه تأثیر مواد ضد عفونی کننده روی خصوصیات سطحی و رنگ رزین‌های آکریلیک انجام گرفته است (۸و۹)، ولی در مورد تأثیر مواد ضد عفونی کننده بر روی ثبات رنگ، راهنمای انتخاب رنگ (McNeme) مطالعات کمی انجام شده است (۱). مک‌نمه (McNeme) و همکاران درجاتی از تغییر رنگ دنچرهای رزینی در زمانی بیشتر از زمان توصیه شده توسط کارخانه‌ی سازنده‌ی مواد ضد عفونی کننده را گزارش دادند (۷). پوهوجولا (Pohjola) و همکاران تأثیر ماده ضد عفونی کننده Vident Cavicid را بر روی چهار نمونه رنگ (A_{3.5}, C₁, D₂, B₂) با استفاده از دستگاه easyshade مورد بررسی قرار دادند و بیان کردند که تغییرات حاصله از نظر کلینیکی قابل ملاحظه نیست (۸).

با توجه به اینکه تحقیقات کمی در زمینه تأثیر نوع ماده‌ی ضد عفونی کننده‌ی رنگ راهنمای انتخاب رنگ موجود است، تصمیم گرفته شد تا تأثیر سه نوع ماده‌ی ضد عفونی کننده‌ی رایج در بازار کشور روی تغییر رنگ راهنمای انتخاب رنگ مورد بررسی قرار گیرد. بنابراین هدف این مطالعه ارزیابی تأثیر سه نوع محلول ضد عفونی-کننده هیپوکلریت سدیم ۵/۲۵ درصد، دکونکس و گلوتار الدئید ۲ درصد بر روی ثبات رنگ با استفاده از دستگاه اسپکتروفوتومتر می‌باشد.

روش

در این مطالعه‌ی تجربی، نمونه‌ی رنگ A3 از نوع vita zahn fabriek (Vita zahn fabriek) lumin shade guide کشور آلمان) به تعداد ۴۰ عدد تهیه و به چهار گروه ده‌تایی تقسیم شدند. سه نوع ماده‌ی ضد عفونی کننده شامل یک لیتر هیپوکلریت سدیم ۵/۲۵ درصد (که به نسبت ۱ به ۱۰ رقیق

ایجاد تطابق رنگ بین روکش ساخته شده و دندان طبیعی، همواره یکی از مشکلات بزرگ بین تکنیسین و دندانپزشک می‌باشد (۱). جهت ساخت روکش از مواد مختلفی نظیر: طلا، آلیاژهای بیس متال، پرسلن‌های دندانی و سرامیک‌های ریختگی استفاده می‌شود که در این میان استفاده از پرسلن‌ها و سرامیک‌های ریختگی به دلیل زیبایی آنها افزایش یافته است (۱و۳). نمای یک دندان طبیعی با رستوریشن ساخته شده به عوامل متعددی نظیر فرد مشاهده کننده، فرم آناتومی و خصوصیات سطحی دندان، رنگ، و شفافیت بستگی دارد (۱).

یکی از روش‌های ارزیابی رنگ استفاده از سیستم CIELab می‌باشد و جهت بررسی از سه محور L, a, b استفاده می‌شود. در این سیستم L^* معرف درخشندگی، a^* مرتبط با محور سبز/قرمز و b^* مرتبط با محور زرد/آبی می‌باشد. مقادیر مثبت a^* بدین معناست که جسم در محدوده‌ی قرمز و مقادیر b^* به این معنی است که در محدوده‌ی زرد قرار دارد (۴).

برای مقایسه‌ی رنگ، آنها محاسبه می‌گردد:

$$\Delta E = [(\Delta L)^2 + (\Delta a)^2 + (\Delta b)^2]^{1/2}$$

ΔE بر اساس پارامترهای CIELab پایه‌گذاری شده است و برای توصیف تغییرات کلی رنگ که توسط انسان مشاهده می‌شود به کار می‌رود.

۳/۷ < ΔE تطابق بسیار ضعیف و غیر قابل قبول

۲ < ΔE اختلاف رنگ قابل مشاهده و قابل قبول

۲ < ΔE قابل قبول از نظر کلینیکی

۱ < ΔE غیر قابل مشاهده (۵)

برای به‌دست آوردن تطابق بیشتر رنگ بین رستوریشن و دندان طبیعی وسیله‌ای به نام راهنمای انتخاب رنگ که جنس آن معمولاً از نوع پرسلن است، استفاده می‌شود و برای جلوگیری از آلودگی و انتقال عفونت مانند سایر وسایل پزشکی نیاز به ضد عفونی کردن دارد (۱) و (۶). استفاده از

هیپوکلریت سدیم سپس دکونکس و مثبت ترین میزان مربوط به گلوتار آلدئید بود. بین نمونهها با گروه کترول نیز تفاوت معنادار نبود ($P > 0.05$). (جدول ۱)

در محور b (زرد- آبی) تفاوت معناداری بین گروهها وجود داشت ($P < 0.01$) و هیپوکلریت سدیم و کترول با دکونکس تفاوت معناداری داشت ($P < 0.05$). در این محور همه نمونهها در محور زرد قرار داشتند. هیپوکلریت سدیم زردترین و به ترتیب گروه کترول، گلوتار آلدئید و در نهایت دکونکس قرار داشت.

در محور L همگی در مقادیر مثبت محور قرار داشتند. هیپوکلریت سدیم بیشترین میزان و بعد گلوتار آلدئید قرار داشت و دکونکس از همه کمتر بود. تفاوت مشاهده شده بین گروهها معنادار بود ($P < 0.001$) و هیپوکلریت سدیم، گلوتار آلدئید و دکونکس با گروه کترول تفاوت معنادار داشتند ($P < 0.01$) (جدول ۱) برای ΔE در این مطالعه، میانگین و خطای معیار برای مواد ضد عفونی کننده هیپوکلریت سدیم، گلوتار آلدئید و دکونکس به ترتیب 0.17 ± 0.01 ، 0.24 ± 0.04 و 0.18 ± 0.01 بود که از نظر آماری تفاوت معناداری نداشتند ($P > 0.05$). همچنین در این مطالعه نشان داده شد که نمونههای ضد عفونی شده با گروه کترول در فاز L تفاوت معنادار داشتند ($P < 0.001$) و میزان L در نمونهها افزایش یافته بود.

از نظر ΔE تفاوت معناداری بین نمونهها وجود نداشت ($P > 0.05$). (جدول ۲).

شده بود) (شرکت پیشگام شیمی - ایران)، یک لیتر گلوتار آلدئید ۲ درصد (شرکت داروسازی بهسا - ایران) و یک لیتر دکونکس (ساخت شرکت borer chemie - سویس) استفاده گردید. یکی از گروهها به عنوان گروه کترول جهت مقایسه کنار گذاشته شد. سپس طبق دستورالعمل ADA (نجمن دندانپزشکی آمریکا)، نمونهها در ماده ضد عفونی کننده به مدت ۲۴ ساعت غوطهور گردیدند (۱) (بر این اساس که نمونهها ۳ بار در هفته و هر بار به مدت ۱۰ دقیقه غوطهور گردند). پس از ۲۴ ساعت نمونهها خارج شده و بعد از پنج دقیقه شستشو با آب مقطر در دستگاه اولتراسونیک، به مدت ۳۰ ثانیه زیر شیر آب شسته شدند (۱). نمونهها همراه با گروه کترول به شرکت فرآگستر هستی که تحت نظارت صنایع فولاد میباشد، جهت رنگ‌سنجی ارسال گردید و با دستگاه اسپکتروفتومتر (ساخت شرکت BYK C-L، سوئیس) تحت منبع نوری L Gardner inc North sky Day light نمونهها بررسی و داده‌ها در سیستم CIELab بیان شدند. داده‌های به دست آمده با نرمافزار SPSS به طور توصیفی و تحلیلی بررسی شدند. تحلیل داده‌های مربوط به شاخص-های L, a, b, ΔE با آنالیز واریانس یک طرفه و آزمون C دانست انجام شد.

نتایج

در محور a (سبز- قرمز) سه ماده‌ی مورد نظر در محدوده سبز قرار داشتند. منفی ترین (سبزترین) مربوط به

جدول ۱: میانگین و خطای معیار مقادیر L, a, b به تفکیک ماده‌ی ضدغونی کننده

محور رنگ	ماده‌ی ضدغونی کننده	تعداد نمونه	میانگین	خطای معیار	فاصله‌ی اطمینان ۹۵ درصد
L	هیپوکلریت سدیم ^a	۱۰	۶۰/۵۸	۰/۱۹	۶۰/۱۴-۶۱/۰۱
	گلوترآلدئید ^a	۱۰	۶۰/۳۸	۰/۲۵	۵۹/۸۳-۶۰/۹۴
	دکونکس ^a	۱۰	۶۰/۲۲	۰/۱۸	۵۹/۸۱-۶۰/۶۳
	کترل ^b	۱۰	۵۹/۲۵	۰/۰۲	۵۹/۲-۵۹/۳
a	هیپوکلریت سدیم ^a	۱۰	-۰/۷۵	۰/۰۷۵	-۰/۹۲ - -۰/۵۸
	گلوترآلدئید ^a	۱۰	-۰/۶۸	۰/۰۳۹	-۰/۷۷ - -۰/۵۹
	دکونکس ^a	۱۰	-۰/۷۲	۰/۰۴۱	-۰/۸۱ - -۰/۶۳
	کترل ^a	۱۰	-۰/۶۶	۰/۰۲۴	-۰/۷۱ - -۰/۶
b	هیپوکلریت سدیم ^a	۱۰	۱۰/۸۹	۰/۲	۱۰/۴۵-۱۱/۳۴
	گلوترآلدئید ^{ab}	۱۰	۱۰/۳۶	۰/۲۳	۹/۸۳-۱۰/۸۸
	دکونکس ^b	۱۰	۹/۹۴	۰/۲۲	۹/۴۴-۱۰/۴۴
	کترل ^a	۱۰	۱۰/۷	۰/۰۴	۱۰/۶-۱۰/۸

حروف متفاوت نشان‌دهنده‌ی تفاوت معنادار است.

جدول ۲: توزیع مقادیر ΔE به تفکیک ماده‌ی ضدغونی کننده

ماده‌ی ضدغونی کننده	میانگین	خطای معیار	فاصله‌ی اطمینان ۹۵ درصد
هیپوکلریت سدیم	۱/۰۱	۰/۱۷	۱/۱۲-۱/۹
گلوترآلدئید	۱/۳۹	۰/۲۴	۰/۸۶-۱/۹۳
دکونکس	۱/۴۱	۰/۱۸	۱-۱/۸۱

در فاز ΔE تفاوتی بین گروه‌ها مشاهده نشد ($P > 0.05$)

بحث

اتوکلاو استفاده می‌کنند ولی پلاستیک نگهدارنده‌ی tab نمی‌تواند در برابر جریان بخارات اتوکلاو مقاومت کند و به مرور زمان تخرب می‌گردد. در اکثر مطب‌ها از مواد ضدغونی کننده سطوح (کایبینت، دستگیره و...) بین هر بیمار استفاده می‌شود (۶). در این مطالعه سه گروه ده‌تایی از vita vita zahn fabriek (shade guide lumin) و یک گروه ده‌تایی از همین نوع به عنوان گروه کنترل در نظر گرفته شد.

برای دستیابی به یک تطابق رنگ مناسب عمدتاً از راهنمای انتخاب رنگ استفاده می‌شود. جهت جلوگیری از انتقال بیماری‌ها و عوامل عفونت‌زا بعد از هر بار استفاده از این وسایل، ضد عفونی کردن آنها امری ضروری است. راهنمای OSHA 2005 برای ضدغونی کردن راهنمای انتخاب رنگ‌ها، آنها را در گروه نیمه‌حساس (Semi critical) قرار داده است. برخی از مطب‌ها و درمانگاه‌ها جهت ضدغونی کردن نمونه‌های راهنمای انتخاب رنگ از

سطح فاسیال دندان را مورد بررسی قرار می‌داد. ۱/۳ میانی سطح فاسیال دندان‌های قدامی بهترین ناحیه‌ی رنگ دندان است (۸) که در این مطالعه به علت عدم دسترسی به این دستگاه مورد استفاده واقع نشد.

نحوه‌ی ساخت راهنمای انتخاب رنگ توسط کارخانه‌ی سازنده نیز می‌تواند روی تغییرات رنگی آن پس از ضدغوفونی کردن مؤثر باشد. نمونه‌های راهنمای انتخاب رنگ ممکن است توسط چند لایه پرسلن که روی هم متراکم شده‌اند ساخته شده باشند یا اینکه نمونه‌های پرسلنی باشند که سطح آن رنگیزه زده شده و گلبریز شده باشند. نمونه‌هایی که از چند لایه پرسلن ساخته شده‌اند (ناظیر vita pan classic) مقاومت بیشتری در برابر تغییر رنگ دارند (۸).

نتیجه‌گیری

- بر اساس مطالعه‌ی حاضر نتیجه‌گرفته می‌شود که:
- در صورتی که از راهنمای ارائه شده توسط کارخانه‌ی سازنده راهنمای انتخاب رنگ و همچنین از زمان و نحوه‌ی استفاده از مواد ضدغوفونی کننده که توسط کارخانه‌ی سازنده آنها پیشنهاد می‌شود، پیروی کنیم تغییرات محسوسی در ΔE که از نظر کلینیکی قابل مشاهده باشد، نخواهیم داشت ($\Delta E < 1$).
 - غوطه‌ور کردن نمونه‌ها به مدت ۲۴ ساعت سبب ایجاد تغییراتی در ΔE می‌شود که توسط بیشتر از ۵۰ درصد از مشاهده کنندگان قابل تشخیص است ($\Delta E > 1$).
 - گلوترآلدئید ۲ درصد نسبت به دو ماده‌ی دیگر (هیپوکلریت سدیم $5/25$ درصد و دکونکس) تغییرات کمتری در ΔE و تغییر رنگ نمونه‌ها ایجاد می‌کند و برای ضدغوفونی کردن راهنمای انتخاب رنگ مناسبتر است.
 - تغییر رنگ ΔE راهنمای انتخاب رنگ هر چند وقت یکبار باید مورد ارزیابی قرار گیرد.

نتایج مطالعه‌ی کنونی از نظر تغییرات L با نتایج حاصل از مطالعه‌ی استون (Stone) و همکاران در مؤسسه‌ی ملی سلامت آمریکا مطابقت دارد (۱). در این مطالعه بیان شد که مقدار ΔE با مقدار ΔL رابطه‌ی مستقیم دارد و تأثیر این پارامتر بیش از Δb و Δa بر روی مقدار ΔE می‌باشد. همچنین تفاوت معناداری در پارامتر a بین نمونه‌های ضدغوفونی شده با یکدیگر و با گروه کنترل مشاهده نشد ($P > 0.05$), در فاز b نیز تفاوت معناداری بین نمونه‌ها وجود داشت ($P < 0.01$). بیشترین تفاوت مربوط به نمونه‌های گروه هیپوکلریت سدیم با دکونکس و همچنین گروه دکونکس با گروه کنترل بود ($P < 0.05$).

صرف‌نظر از نوع ماده‌ی ضدغوفونی کننده و روش‌های تمیز کردن، ΔE در ارتباط مستقیم با زمان غوطه‌وری نمونه‌ها است (۱). در این مطالعه به منظور شبیه‌سازی نمونه‌های راهنمای رنگ، مدت زمان ۲۴ ساعت جهت غوطه‌ور کردن نمونه‌ها در ماده‌ی ضدغوفونی کننده انتخاب شده است گرچه این مدت زمان، بسیار بیشتر از زمان توصیه شده توسط کارخانه‌ی سازنده‌ی مواد ضدغوفونی کننده است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که غوطه‌ور کردن راهنمای انتخاب رنگ در محلول ضدغوفونی کننده به مدت ۲۴ ساعت یا در مدت زمان بیشتر از زمان توصیه شده توسط کارخانه‌ی سازنده، سبب ایجاد تغییرات محسوس و قابل مشاهده که بیشتر از ۵۰ درصد مشاهده کنندگان در شرایط کلینیکی قادر به تشخیص آن هستند، می‌شود ($\Delta E > 1$).

قطع دستگاه اسپکتروفوتومتر به صورت دایره‌ای است بنابراین برای بررسی فرم مقطع دایره‌ای نمونه‌ها با قطری مساوی اندازه‌ی مقطع دستگاه توصیه می‌شود تا از انعکاس پرتوها جلوگیری کند. مقطع نمونه‌ها در این مطالعه به فرم دندان طبیعی بود و این امر طبعاً همراه با خطای انعکاس نور توأم شده و نتایج را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در مطالعه پوهوجولا جهت بررسی از دستگاه اسپکتروفوتومتر easy shade استفاده شده بود که تنها رنگ ناحیه‌ی $1/3$ میانی

مراتب تشکر و قدردانی از مدیریت محترم پژوهشی دانشگاه

به جهت حمایت از طرح یاد شده اعلام می شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز با شماره‌ی ۸۸۳۲۱ است.

References

- 1-Swepston JH, Miller AW. Esthetic matching. *J Prosthet Dent* 1985;54(5): 623-5.
- 2-Grossman DG. Cast glass ceramics. *Dent clin North AM* 1985;29(4):725–39.
- 3-Wunderlich RC, Caffesse RG. Periodontal aspects of porcelain restoration . *Dent clin North AM* 1985;29(4):623 - 703.
- 4-Rosenteil SF, Land MF , Fuhjimoto J. Contemporary fixed prosthodontics. 4th ed. St. Louis: Mosby Elsevier; 2006. P. 709-14.
- 5-Touti B, Miara P. Light transmission in bonded ceramic restorations. *J Prosthet Dent* 1993;5(1):11-8.
- 6-Stern MA, Whitacre RJ. Avoiding cross- contamination in Prosthodontics. *J prosthet Dent* 1981;46(2):120-2.
- 7-Mc Neme SJ, von Gonten AS, Woolsey GD. Effects on laboratory disinfecting agents on color stability of denture acrylic resins. *J prosthet Dent* 1991;66(1):132-6.
- 8-Pohjola RM, Hackman ST, Browning WD. Evaluation of a standard of shade guide for color change after disinfection. *Quintessence Int* 2007;38:671-6.

«Original Article»

Evaluation of disinfectant materials on the color changing of dental shade guide

Sara Koosha^{1*}, Mahdi Pourmahdi Borujeni², Hamed Amraii³

1-Assistant Professor of
Prosthodontist , Department of
Prosthodontist , School of Dentistry
Tehran Branch of Islamic Azad
University of Medical
Science,Tehran,Iran.

2-Assistant Professor, Department
of Food Hygiene, Faculty of
Veterinary, Medicine Shahid
Chamran University, Ahvaz Iran.

3-Dental Student, Graduated from
School of Dentistry ,Student Research
Committee, Ahvaz Jundishapur,
University of Medical Sciences,
Ahvaz, Iran.

Abstract

Background: To achieve natural and harmonic restoration color, shade matching is a commonly used method in dental practice using shade guides. To prevent infection, shade guides are required to be disinfected. Using of disinfection solutions gradually affect the color of dental equipment. The aim of this study was to evaluate the effect of three disinfectants sodium hypochlorite solution 5/25%, Deconex and Glutar aldeid 2% on the color stability vita Lumin shade guide by using the spectrophotometer.

Methods: Samples were divided into 4 groups ($n=10$) one of them as a control group, was excluded. In order to simulate the condition of immersion per one year, they were immersed for 24 hours in disinfectant and for 5 minutes, rinsed with distilled water in ultra sonic machines and washed under the tap water for 30 seconds. Using the spectrophotometer based on CIELab color system, statistical analysis were done using one way ANOVA and Dunnett C test.

Results: There were significant differences in $L(P<0.001)$ and $b(p<0.01)$ values in all groups as compared to those of control group. In a value there were no significant differences in all of the groups for $\Delta E(p> 0.05)$.

Conclusion: If we could follow the manufacturer's recommendations about time and how to use disinfectants, it would prevent clinically perceptible changes in shade guides color.

Keywords: shade guide, disinfectant materials, spectrophotometer.

►Please cite this paper as:

Koosha S, Pourmahdi Borujeni M, Amraii H. Evaluation shade guide color changes after application of disinfectant materials. Jentashapir 2012;3(4):505-511

Received: 21.03.2011

Accepted: 29.07.2012